

1. Πηγές της Ιστορίας της Εκκλησίας

Η Εκκλησιαστική Ιστορία είναι ένας κλάδος της επιστήμης της Θεολογίας. Μελετά τη ζωή της Εκκλησίας.

Πηγές της Εκκλησιαστικής Ιστορίας είναι κάθε στοιχείο, το οποίο μπορεί να μας δώσει πληροφορίες για τη ζωή και την πορεία της Εκκλησίας.

Βασικές πηγές της Ιστορίας της Εκκλησίας είναι οι παρακάτω:

I) Αγία Γραφή, ιδιαίτερα η Καινή Διαθήκη. Τα Ευαγγέλια, οι Επιστολές των Αποστόλων είναι μια βασική πηγή. Σημαντικότερη όμως είναι οι Πράξεις των Αποστόλων, που καταγράφουν την γένεση και δημιουργία της Εκκλησίας.

II) Βαπτιστήρια Σύμβολα, που είναι ομολογίες πίστεως, που καταγράφονται σε διάφορες Τοπικές Εκκλησίες.

III) Πρακτικά Συνόδων (Οικουμενικών, Τοπικών, Ενδημουσών κ.α.), αποτελούν μια βασική πηγή. Μας ενημερώνουν για τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι Εκκλησίες σε συγκεκριμένες περιόδους, σε συγκεκριμένες περιοχές. Παράλληλα, γνωρίζουμε ονόματα επισκόπων, συζητήσεις, σχέσεις Εκκλησίας – Πολιτείας κ.α. Οι αποφάσεις των Συνόδων ονομάζονται όροι (αναφέρονται σε ζητήματα πίστεως) και κανόνες (αφορούν στη ζωή και διοίκηση της Εκκλησίας).

IV) Πατερικά κείμενα, από τα οποία γνωρίζουμε πρόσωπα εκκλησιαστικά και πολιτικά, εκκλησιαστικά ζητήματα κ.α.

V) Έργα Εκκλησιαστικών Ιστορικών, που καταγράφουν τη ζωή της Εκκλησίας. Πατέρας της Εκκλησιαστικής Ιστορίας θεωρείται ο Ευσέβιος Καισαρείας.

VI) Έργα Κοσμικών Ιστορικών, μέσα στα οποία υπάρχουν πολλές πληροφορίες για τη ζωή και την πορεία της Εκκλησίας, προσωπικότητες κ.α.

VII) Εκκλησιαστικά Έγγραφα και Αλληλογραφία μεταξύ Εκκλησιαστικών και Πολιτικών προσώπων, είναι μια σημαντική και αξιόπιστη πηγή. Αναφέρονται σε ζητήματα της Εκκλησίας, στις σχέσεις με πρόσωπα και θεσμούς κ.α.

VIII) Περιηγητικά έργα, που μας δίνουν πολλά στοιχεία για τις Τοπικές Εκκλησίες που επισκέπτονταν οι περιηγητές.

IX) Τυπικά μονών, τα οποία αποτελούν κείμενα που καταγράφουν τον τρόπο διοίκησης και λειτουργίας της μονής. Σχετική πηγή είναι η αλληλογραφία των μονών, τα μοναχολόγια και άλλα μοναστικά έγγραφα.

X) Νόμοι της Πολιτείας, ιδιαίτερα αυτοί που αφορούν εκκλησιαστικά θέματα, ή ρυθμίζουν ζητήματα που αφορούν στις σχέσεις Εκκλησίας – Πολιτείας.

XI) Τακτικά ή Συνταγμάτια, που είναι επίσημα εκκλησιαστικά έγγραφα, τα οποία ρυθμίζουν τη σειρά κατάταξης των Τοπικών Εκκλησιών, μέσα σε ένα Πατριαρχείο ή μια αυτοκέφαλη Εκκλησία.

XII) Βίοι Αγίων, μας παρέχουν πολλά στοιχεία για τοπικές Εκκλησίες και πρόσωπα, ενώ η ίδια η δράση των αγίων είναι μία σημαντική πηγή.

XIII) Υπομνήματα εκλογής ιεραρχών, δηλαδή έγγραφα στα οποία καταγράφεται η διαδικασία εκλογής ιεραρχών (σε ποια επαρχία, ποιοι ήταν οι υποψήφιοι, χρονολογία κ.α.).

XIV) Βιβλία Ενοριακών Πράξεων, που σημειώνουν για παράδειγμα τους γάμους, τις βαπτίσεις, τις κηδείες κ.α.

XV) Ναοί, μονές, εκκλησιαστικά ιδρύματα, ιερά σκεύη, νομίσματα και γενικά εκκλησιαστικά έργα τέχνης, όπου συναντούμε επιγραφές, ονόματα κληρικών, ιεραρχών, αυτοκρατόρων, επιτρόπων κ.α., ενώ γνωρίζουμε τη δυναμική της Εκκλησίας, σε συγκεκριμένες περιοχές σε συγκεκριμένη περίοδο.

XVI) Σύγχρονες Πηγές, όπως, διαδίκτυο, εφημερίδες, περιοδικά, ραδιόφωνο, τηλεόραση, βιβλία κ.α.